

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk Miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Natura 2000-område nr. 9

Habitatområde H9

Fuglebeskyttelsesområde F10

November 2022

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Nordjylland

Forsidefoto:

Hvid klit ved Danzigmann.

Fotograf: Karen Andersen, Miljøstyrelsen

ISBN:978-87-7564-714-9

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	5
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	6
1.2.1 Anden lovgivning	7
1.2.2 Andre relevante planer	7
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	9
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	9
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	14
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	14
1.4.2 Befolkningen	15
1.4.3 Menneskets sundhed	16
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	16
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	16
1.4.6 Landskab.....	17
1.4.7 Arter	17
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	18
1.5 Eksisterende miljøproblemer	18
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	19
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	20
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	20
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	25
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	25
1.10 Overvågning	27

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 9, Strandengene på Læsø og havet syd herfor består af habitatområde nr. 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor og fuglebeskyttelsesområde nr. 10 Læsø, sydlige del. Natura 2000-området er placeret mindre end 15 km fra den danske grænse.

På udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 10 findes en lang række yngle- og trækfugle. Strandengene og havet syd for Læsø har national og/eller international betydning som yngle- og rastelokaliteter for eng-, kyst- og havfugle. Området er en af landets vigtigste ynglelokaliteter for havterne og klyde, rummer desuden vigtige ynglelokaliteter for trane, dværgterne og mosehornugle. I forår og efterår er strandengene en international betydningsfuld rasteplass for vadefugle, bl.a. almindelig ryle og lille kobbersnepe. Det lavvandede havområde syd for Læsø er et meget vigtigt fædning- og overvintringsområde for havdykænder, bl.a. sortand, edderfugl og mørkbuget knortegås.

Natura 2000-planen bidrager til at sikre eller genoprette egnede levesteder for de udpegede arter på nationalt og/eller internationalt niveau. Natura 2000-planen bidrager bl.a. til at tilstanden af levestederne for havterne og klyde forbedres, således at 75 % af de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for fjordterne, splitterne og dværgterne. Der fokuseres desuden på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Desuden reviderer Miljøstyrelsen trækfuglereservatet Bovet – Knotten. Planens indsatser for fugle på udpegningsgrundlaget vurderes potentielt at kunne hjælpe til at sikre og have gavnlig effekt på bestande af fugle, som bevæger sig over landegrænser.

På udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 9 findes marsvin, som grundet beliggenheden af området, tilhører bestanden i Nordsøen/Skagerrak. Bestanden er estimeret til 300.000-350.000 marsvin. Som del af Natura 2000-planens indsatsprogram fortsætter vurdering af behov for beskyttelse af marsvin mod bifangst i danske farvande, hvilket vurderes potentielt at kunne få en gavnlig effekt på marsvin både udenfor og indenfor Natura 2000-området, herunder i svenske og norske områder som støder op til den danske grænse i Kattegat og Skagerrak.

Spættet sæl og gråsæl er ligeledes på udpegningsgrundlaget i området. Spættet sæl tilhører Kattegat populationen, mens gråsæl tilhører både Kattegat og Østersøpopulationen. Begge arter kan flytte sig over store afstande, og dermed også til de norske og svenske dele af Kattegat/Skagerrak. Natura 2000-planen bidrager til at sikre egnede levesteder for områdets arter,

herunder forbedres tilstanden af levesteder for gråsæl i overensstemmelse med arternes krav. Planen fokuserer desuden på, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. En indsats der forventes at få en gavnlig effekt på begge sælarter.

Natura 2000-planen bidrager desuden til fortsættelse af arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-området af hensyn til kortlagte naturtyper i området. Regulering af fiskeri i området vurderes potentielt at kunne få en gavnlig effekt på arter, som lever op til og i området, herunder på marsvin og sæler men også en fugl som rødstrubet lom, ved at forbedre fødegrundlaget og mindske forstyrrelsen i området.

Såfremt der vurderes behov for at fastsætte eventuel regulering af fiskeri, skal denne regulering udformes som enten en national lovgivning og/eller en international regulering. Hvis der er tale om international regulering, skal denne forhandles i en regional EU-proces med berørte medlemslande i overensstemmelse med bestemmelserne i EU's fælles fiskeripolitik.

Områdets terrestriske del er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består i forhold til områdets terrestriske naturtyper udelukkende af tiltag fx. mht. afgræsning og hedepleje, som vurderes at kunne påvirke lokalt. Det vurderes derfor, at Natura 2000-planen ikke har effekt over landegrænser ud over de ovenfor beskrevne.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-område nr. 9 er især udpeget for at beskytte de store sammenhængende forekomster af strandenge, heder, klitnatur, mudder- og sandflader og de marine naturtyper boblerev og rev, samt de arter og fugle, der har disse områder som levesteder. Natura 2000-planens indsatser skal skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne f.eks. ved genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi. Dette kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af hensigtsmæssigt hydrologi, drift og pleje samt udtagning af arealer til urørt skov. I flere af planens indsatser er indtænkt en synergi til at sikre eller forbedre levesteder for arter og fugle på udpegningsgrundlaget.

Området har international betydning som yngle-, raste- og opholdssted for en lang række kyst- og havfugle, og det er en af landets vigtigste ynglelokaliteter for havterne og dværgterne. derudover er området leve- og ynglested for gråsæl, spættet sæl og marsvin.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om at vurdere behovet for eventuel regulering af fiskeri, hvilket forventes at påvirke det marine dyre- og planteliv i området positivt. Såfremt der vurderes behov for at fastsætte eventuel regulering af fiskeri skal denne regulering udformes som enten en national lovgivning og/eller en international regulering. Hvis der er tale om international regulering, skal denne forhandles i en regional EU-proces.

Mål for forbedring af vandkvaliteten, f.eks. i form af reducere af kvælstof og miljøfremmede stoffer, sikres gennem vandområdeplanlægningen, men forventes ligeledes at gavne dyr og planter

tilknyttet de marine naturtyper, ligesom der forventes en positiv effekt i form af øget fødegrundlag for spættet sæl, gråsæl og marsvin.

Den sikring og forbedring af naturgrundlaget, som forventes som følge af Natura 2000-planens indsatsprogram, forventes at gavne landskabsværdien i området. Planen vil potentielt give befolkningen adgang til en mere varieret og spændende natur. Planen kan indirekte bidrage positivt til menneskers sundhed gennem et større incitament til rekreative aktiviteter samt forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området. Realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter samt vandområdeplanen for området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at områdets hav-, kyst- og lysåbne natur udgør et stort, sammenhængende naturområde med dynamisk kystudvikling og hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten, og med udbredte levesteder for hav- og kystfugle samt havpattedyr.

De marine naturtyper sikres et artsrigt plante- og dyreliv, der tilfredsstiller livsbetingelserne for de internationalt vigtige forekomster af træk- og ynglefugle samt havpattedyr.

Naturtyperne sandbanke, vadeblader, lagune, stenrev, boblerev, strandeng, forklit, hvid klit, grå/grøn klit, skovklit, klitlavning, våd hede, tør hede, tidvis våd eng og skovbevokset tørvemose sikres. Nævnte naturtyper har alle enten stærk ugunstig bevaringsstatus, særlige forekomster i Danmark eller biogeografisk store forekomster i området. For området indlandsnaturtyper søges arealet øget, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne, hvor de naturgivne forhold gør dette muligt.

Ligeledes sikres levestederne for ynglefuglene almindelig ryle, havterne, klyde, trane, dværgterne og mosehornugle samt levestederne for trækfuglene edderfugl, mørkbuget knortegås, sortand og almindelig ryle. De nævnte arter har alle enten store bestande i området, er i tilbagegang eller har vigtige bestande i området.

Der sikres gode levesteder for marsvin, spættet sæl og gråsæl, der alle har større forekomster i området.

I overgangszonen mellem holmene og havet findes naturtypen vadegræssamfund. I dette område prioriteres naturtyperne lagune, strandeng og enårig strandengsvegetation, samt fuglelevesteder knyttet til disse naturtyper over vadegræssamfundene.

Græsningsbetinget strandeng prioriteres over strandrørsump.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundslande og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

Dette Natura 2000-område er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-atlantiske region. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af havstrategien og af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af naturnationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførsel er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle

sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Naturtyperne tør hede og våd hede er overvejende i god/høj tilstand med god dækning af dværgbuske, artsrig urte- og halvgræs vegetation og begrænset tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter. Der er græsning på hovedparten af arealerne.

Arealerne med klitnaturtyperne forklit, hvid klit, grå/grøn klit, klithede, grårisklit og klitlavning er generelt i god/høj tilstand med mange særligt følsomme arter, der er karakteristiske for de enkelte naturtyper og med begrænset tilstedeværelse af vedplanter og invasive arter. Hovedparten af arealerne er afgræssede. Der er fri dynamik i områderne med forklit og hvid klit, og klithede og klitlavninger har for naturtyperne hensigtsmæssige hydrologiske forhold. En mindre del af arealerne er i moderat tilstand, hvilket skyldes højere dækning af høje græsser og urter, et lavere artsindex samt hyppigere tilstedeværelse af vedplanter og invasive arter.

Arealerne med naturtyperne surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær er i god/høj tilstand med passende vegetationshøjde med mange karakteristiske og særligt følsomme arter, og begrænset tilstedeværelse af vedplanter og invasive arter. Hovedparten af arealerne er afgræssede og har for naturtyperne hensigtsmæssige hydrologiske forhold uden afvanding. En mindre del af områderne er i moderat og ringe tilstand med et lavt artsindex og begyndende tilgroning med høje græsser og urter og vedplanter.

Områdets arealer med enårig strandeng er i god/høj tilstand, højt artsindex, høj andel uden vegetationsdække og hyppige oversvømmelser med havvand. Arealerne med vadegræssamfund har generelt god struktur med lodannelser og dækning af vadegræs og naturlig dynamik.

Den primære skovnaturtype i området er skovbevokset tørvemose, hvoraf der er registreret 160 ha. Der er på ca. 90 % af arealet med naturtypen registreret 1-5 store træer/ha, og på den resterende del <1 stort træ/ha. På 3/5 af arealet er der registreret <1 stykker stående dødt ved/ha og på 2/5 er der registreret 1-5 stykker stående dødt ved/ha. På 1/2 af arealet er der registreret <1

til 5 stykker liggende dødt ved/ha, og på den anden $\frac{1}{2}$ er der registreret 6-10 stykker liggende dødt ved/ha.

Der er registreret 99 ha skovklit og 0,7 ha elle-askeskov, hvor der på næsten hele arealet er registreret 1-5 store træer/ha, på $\frac{4}{5} < 1$ stykke stående dødt ved/ha og på $\frac{1}{5}$ 1-5 stykker stående dødt ved/ha, på $\frac{3}{5} < 1$ stykke liggende dødt ved og på $\frac{2}{5}$ 1-5 stykker liggende dødt ved/ha.

Jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i disse skovhabitatyper.

I Natura 2000-området er der kortlagt i alt 49 småsøer. De tilhører naturtyperne søbred med småurter, kransnålgælle sø, næringsrig sø, brunvandet sø, og strandsøer. Søerne er generelt i god/høj tilstand med mange arter, der er karakteristiske for de enkelte naturtyper, med græsning på de brednære arealer. Der er ikke beregnet tilstand for strandsøerne.

I dette Natura 2000-område er der kortlagt 0,5 km vandløb af typen vandløb med vandplanter. Natura 2000-området ligger indenfor vandområdeplanen for Jylland og Fyn.

I dette Natura 2000-området er der kortlagt 5 marine naturtyper i form af vadeblade, kystlaguner, sandbanker, stenrev og boblerev. I overgangen mellem de terrestriske naturtyper og havet findes i habitatområdet store områder med vadeblade dvs. store mudder- og sandflader, der er blottet ved ebbe. Området er påvirket af eutrofiering og/eller fiskeri.

Ynglefugle på udpegningsgrundlaget:

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 15 levesteder for klyde. Der er 6 levesteder i god tilstand, 8 i moderat tilstand og 1 i ringe tilstand. Generelt er der god vegetationsstruktur, men på nogle af levestederne er der risiko for overskylning, forstyrrelse fra mennesker eller hunde eller for prædation fra ræv og andre rovdyr.

I fuglebeskyttelsesområdet har bestanden af klyde været i tilbagegang i overvågningsperioden 2004-2019. I 2019 blev bestanden opgjort til 45 par, og arten er stort set forsvundet fra de tidligere kendte ynglelokaliteter, hvor arten yngede i store kolonier sammen med andre kolonirugende kystfugle. Arten yngler nu spredt og sporadisk rundt omkring på øer og strandenge.

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 12 levesteder for havterne. Der er 2 levesteder i god tilstand, 9 levesteder i moderat tilstand og 1 levested i ringe tilstand. Overordnet set er der en god vegetationsstruktur; men der er på nogle levesteder risiko for overskylning, forstyrrelse fra mennesker og for prædation fra ræv og andre rovdyr. Bestanden af havterne har været i kraftig tilbagegang i overvågningsperioden 2004-2019. I 2019 blev bestanden opgjort til 124 par, og arten er stort set forsvundet fra de tidligere kendte ynglelokaliteter.

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 7 levesteder for dværgterne. Der er 5 levesteder i høj tilstand, 4 i god tilstand, 1 i moderat tilstand og 1 i ringe tilstand. Overordnet set er der god vegetationsstruktur med begrænset risiko for overskylning; men med risiko for forstyrrelse fra mennesker og hunde samt prædation fra ræv og andre rovdyr er ringe. I fuglebeskyttelsesområdet har bestanden af dværgterne i periode 2004-2019 været meget fluktuerende med en tendens til nedgang i forekomsten de seneste år. Arten yngler primært på Stokken, hvor der i 2019 blev registreret 14 par. Dværgterne yngler primært i kolonier og er især følsom overfor forstyrrelser tæt ved rederne samt prædation fra ræv og andre rovdyr. I fuglebeskyttelsesområdet har bestanden af dværgterne aldrig været stabil, og arten er ikke registreret yngende i NOVANA-overvågningen siden 2009.

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 4 levesteder for almindelig ryle. De er alle i god/høj tilstand og har generelt en god vegetationsstruktur med lav vegetation i mosaik med loer og saltpander og gode hydrologiske forhold med høj jordfugtighed, hvilket tilgodeser artens behov for en fast ynglebestand. Der er pleje i form af græsning på hovedparten af arealerne; men ynglebestanden vurderes dog generelt at være negativt påvirket af prædation fra ræv og andre rovdyr. I fuglebeskyttelsesområdet har bestanden af almindelig ryle været i tilbagegang i overvågningsperioden 2004-2019. Arten blev seneste optalt i 2018, hvor 9 ynglepar blev registreret på de store sammenhængende strandenge på Rønnerne og på Hornfiskrøn. Arten er følsom overfor udtørring af dens levesteder, og 2018 var et meget tørt år, hvilket givetvis har haft betydning for opgørelsen af det lave antal ynglepar.

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 2 levesteder for tinksmed. Det ene levested er i god tilstand med gode hydrologiske forhold med mudderflader og blank vand; men lokaliteten er under tilgroning med høje urter og vedplanter. Det andet levested er i moderat tilstand, primært på grund af tilgroning. Øvrige trusler er menneskelig forstyrrelse. I fuglebeskyttelsesområdet er tinksmed ikke registreret i området i perioden 2004-2019. Arten er sidst fundet ynglende i området ved Syrsig i midten af 1990'erne og på Rønnerne i 1980'erne, og der vurderes at arten er forsvundet fra området.

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 1 levested for splitterne. På trods af en god vegetationsstruktur med mosaik af bart sand/sten og lav vegetation, og begrænset risiko for bortskylning af rederne er tilstanden moderat, på grund af forstyrrelse fra mennesker, traktorkørsel og prædation fra ræv og andre rovdyr. I fuglebeskyttelsesområdet har bestanden af splitterne aldrig været stabil, og arten er ikke registreret ynglende i NOVANA-overvågningen siden 2009. Arten raster årligt i varierende antal på Stokken igennem hele ynglesæsonen, og det antages, at mange fugle fra Hirsholmene benytter Stokken som rasteplads under fourageringstogter i området. Arten har svært ved at genetablere sig på Læsø.

I fuglebeskyttelsesområdet har bestanden af trane været i fremgang i overvågningsperioden 2004-2019 og afspejler således den generelle fremgang for arten på landsplan. Bestanden blev i 2019 kortlagt til 5 par. Jf. DCE's NOVANA-rapport for fugle har udviklingen af den danske bestand af ynglende trane være markant stigende fra 3-4 par i 1980 til estimeret antal 400-550 par i 2018.

I fuglebeskyttelsesområdet yngler mosehornugle meget uregelmæssigt i området, og det eneste ynglepar i perioden 2004-2019 er fra Bovet Bugt i 2009. Jf. DCE's NOVANA-rapport for fugle har udviklingen af den danske bestand af ynglende mosehornugle været fluktuerende, men stabil.

Rødrygget tornskade er ny på området udpegningsgrundlag og har i fuglebeskyttelsesområdet været overvåget for første gang i 2019, hvor der blev registreret 9 ynglende par. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle for fugle er den samlede danske bestand stabil, og rødrygget tornskade forekommer udbredt over hele Danmark, og udbredelsen har været stigende på både kort og lang sigt

Trækfugle på udpegningsgrundlaget:

Generelt forekommer der langt flere havdykænder i området om vinteren end om sommeren; men både sortand og edderfugl forekommer også i store antal i fældeperioden. Her skal det bemærkes, at netop fældeperioden er en energetisk flaskehals for havdykænder, og at området derfor er af særlig vigtighed for fældende fugle i netop den periode.

Mørkbuget knortegås har en overvejende stabil forekomst som trækfugl, dog noget fluktuerende afhængig af vinterens strenghed. I overvågningsperioden 2004-2016 er der i dette fuglebeskyttelsesområde registreret fra 750 til 250 individer. Områdets karakter med mange

strandenge, småholme og store lavvandede flader tilgodeser generelt gæssenes krav til fourageringsområder og for sikre og uforstyrrede raste- og overnatningslokaliteter. Jf. DCE's NOVANA-rapport for fugle kan udviklingen af den danske bestand af trækkende mørkbuget knortegås betegnes som stabil både på kort og lang sigt.

Edderfugl har i fuglebeskyttelsesområdet en stor, stabil forekomst som trækfugl i overvågningsperioden 2004-2017. Jf. DCE's NOVANA-rapport for fugle kan udviklingen af den danske bestand af trækkende edderfugl betegnes bestanden som nogenlunde stabil.

Sortand har en stor, men fluktuerende forekomst som trækfugl i optællingsperioden 2004-2017. Jf. data fra DCE's NOVANA-rapport for fugle er udviklingen af den samlede danske bestand af trækkende sortand i samme overvågningsperiode faldende.

Fløjlsand har en fluktuerende, men stabil forekomst som trækfugl i optællingsperioden 2004-2017 i området. Jf. data fra DCE's NOVANA-rapport er den overvintrende bestand af sortand stigende i samme overvågningsperiode.

Der er kun ganske få registreringer af trækkende klyder i overvågningsperioden 2004 - 17, seneste i 2017. Antallet har varieret mellem 60 og 95 individer. Jf. data fra DCE's NOVANA-rapport for fugle er udviklingen af den samlede danske bestand af trækkende klyder i et længere tidsperspektiv fluktuerende, men nogenlunde stabil.

Almindelig ryle udnytter området i en vekselvirkning med fladvandede områder i den vestlige del af Aalborg Bugt (i fuglebeskyttelsesområde nr. 2), hvor fuglenes antal er afhængige af vind- og vandstandsforhold, hvorfor en enkelt tælling i oktober ikke nødvendigvis rammer top forekomster. Overordnet set vurderes bestanden at være stabil men fluktuerende på landsplan, hvilket også gælder dette fuglebeskyttelsesområde. Jf. data fra DCE's NOVANA-rapport for fugle er opgørelse af udviklingen af den samlede danske bestand af trækkende almindelig ryle i et længere tidsperspektiv usikker, men arten er muligvis i tilbagegang.

Lille kobbersnepe har i fuglebeskyttelsesområdet en fluktuerende svagt faldende forekomst som trækfugl i optællingsperioden 2004-2017. Lille kobbersnepe udnytter området i en vekselvirkning med fladvandede områder i den vestlige del af Aalborg Bugt (fuglebeskyttelsesområde nr. 2), hvor fuglenes antal er afhængige af vind- og vandstandsforhold, hvorfor en enkelt tælling om foråret ikke nødvendigvis rammer top forekomster. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er der usikkerhed om artens bestandsudvikling i landet som helhed, da optælling af arten er forbundet med en del vanskeligheder. En opgørelse fra det dansk-tyske-hollandske vadehav har været stabil på både lang og kort sigt.

Marsvinene i området tilhører Nordsøen/Skagerrakbestanden, som har en stabil bestand og gunstig bevaringsstatus. Området vurderes at være af stor betydning for populationen af marsvin, da der er tale om et relativt stort område (>20 km²) med høj tæthed af marsvin i mindst en sæson.

Gråsælerne i området tilhører både Nordsø- og Østersøbestandene, som begge har stærk ugunstig bevaringsstatus.

Spættet sæl, som tilhører Kattegatpopulationen, har gunstig bevaringsstatus, men findes kun fåtalligt og spredt i habitatområdet. Bestanden af spættet sæl har i området haft et max. niveau mellem 1000-1200 i de foregående 5 år. Det forventes at populationen er stabil omkring det nuværende niveau.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for arter er bestandene for gråsæl, spættet sæl og marsvin i overvågningsperioden nogenlunde stabil for alle tre arter.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for 3. planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift ikke fastholdes, herunder udlægning af urørt skov. Der er ligeledes risiko for, at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på strandengene, i klitnaturtyperne og på hederne, da der er behov for en fremadrettet indsats mod invasive arter og opvækst af vedplanter og høje urter, samt sikring af hensigtsmæssig drift generelt.

For skovnaturtyperne i området vil en manglende gennemførelse af indsatsprogrammet, som f.eks. udlægning af urørt skov, betyde, at skovstrukturer, som antallet af store træer og mængden af dødt ved, ikke forbedres. Dette vil betyde, at truede arter knyttet til disse skovhabitater ikke får forbedrede levesteder. Manglende etablering af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi vil ikke medføre forbedrede betingelser for våde skovnaturtyper som f.eks. elle-askeskov.

Der er ligeledes risiko for, at manglende plejetiltag kan forandre de biologiske forhold for småsøerne, idet skyggepåvirkning fra den omkringliggende vegetation kan påvirke småsøernes tilstand negativt.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for 3. planperiode realiseres, er der generelt risiko for, at velegnede levesteder for områdets talrige yngle- og trækfugle ikke sikres, og bestandene går tilbage på nationalt eller internationalt niveau. Der er risiko for, at tilstanden af en del af levestederne for ynglefuglene, bl.a. klyde, fjordterne, havterne, splitterne, dværgterne og tinksmed fastholdes i moderat tilstand.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der en mindre, men dog potentiel risiko for, at bestandene af spættet sæl og gråsæl ikke sikres, og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau.

Forud for tredje planperiode er marsvin tilføjet udpegningsgrundlaget. Udpegningen medfører i sig selv, at der krav om vurdering af planer og projekter af hensyn til marsvin i området, hvilket vurderes positivt for populationen af marsvin. Uden særlig indsats af hensyn til populationen af marsvin i Nordsøen/Skagerrak er der risiko for, at populationen går tilbage.

Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen vil betyde, at de potentielle gavnelige klimatiske effekter af planen udebliver, herunder øget binding af CO₂ forårsaget af større udbredelse af ålegræs og makroalger. Dette vil desuden betyde, at den undersøiske landskabsværdi ikke forbedres.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om opdatering af vejledning til klapning i Natura 2000-områder, hvilket forventes at have en bred positiv afledt effekt på dyre- og planteliv, samt havbunden i og omkring Natura 2000-området. Planen indeholder desuden en indsats om regulering af fiskeri, som forventes at gavne den biologiske mangfoldighed i de marine områder. Såfremt planen ikke vedtages, forventes disse effekter at udeblive.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer. Dette kan for befolkningen betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet, samt at de rekreative aktiviteter, som f.eks.

motion, kan blive mindre attraktive, og dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed.

Hvis ikke planens indsats om pleje af de lysåbne arealer gennemføres, vil tilgroning af områdets kulturminder ikke i samme omfang modvirkes, og landskabet vil fremstå mindre varieret.

Manglende realisering af planen vil betyde, at reservatbestemmelserne for områdets vildtreservater ikke opdateres, hvorved den gavnlige effekt heraf i forhold til fugle og dyr i området vil udeblive.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, udebliver planens potentielle kumulative positive effekter i forhold til konkrete projekter og vandområdeplanen og Danmarks Havstrategi.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, ud over sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen.

Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter, forekomst af invasive arter samt kunstig afvanding forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. For klitnaturtyperne gælder det, at tilgroning, uanset om det er invasive vedplanter eller naturligt forekommende vedplanter, forhindrer vindbrud og dermed den omlejring af sand, som sikrer at klitlandskabet bevares. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne for områdets yngle- og trækfugle og andre arter i området.

Planens indsatser om pleje og sikring af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Planens indsatser om bekæmpelse af invasive arter og pleje af hede bidrager til opretholdelse af naturtyperne i området.

Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, herunder udlægning af urørt skov, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Med planens indsats om udlægning af urørt skov skabes større variation i skovene med forventeligt mere naturlige vandforhold, flere skovlysninger, mere dødt ved og mere skovgræsning. Denne indsats skaber gode rammer for biodiversiteten i området generelt.

Området rummer væsentlige forekomster af naturtyperne strandeng, tør hede, våd hede, forklit, hvid klit, klitlavning, tidvis våd eng og skovklit, idet de udgør mere end 5 % af de enkelte naturtypers samlede areal inden for Natura 2000-områderne i den kontinentale biogeografiske region i Danmark. Forekomsterne af naturtyperne mudder- og sandflader, stenrev og boblerev i

udgør ligeledes hver især mere end 5 % af de enkelte naturtypers samlede areal inden for Natura 2000-områderne i den marine atlantiske biogeografiske region i Danmark.

Området har desuden international betydning som yngle-, raste- og opholdssted for en lang række kyst- og havfugle, og det er en af landets vigtigste ynglelokaliteter for havterne og dværgterne.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af flere fredede/sjældne arter, heriblandt strand-tusindgylden, brun næbfrø og almindelig søpryd. I sensommeren dominerer tætblomstret hindebæger strandengene. Bevaring af den lysåbne vegetation ved sikring af pleje medfører generelt, at forholdene for områdets særlige plantesamfund forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

I overgangen mellem de terrestriske naturtyper og havet findes i habitatområdet store områder med vadeblade med store forekomster af hvirvelløse dyr, og disse områder er derfor af stor betydning som fourageringsgrundlag for vadefugle.

På lidt større vanddybde er der jævn sandbanke, hvor der forekommer ålegræs og makroalger. Faunaen består bl.a. af søstjerner, eremitrebs og kutlinger. Naturtypen er et vigtigt fourageringsområde for fugle og opvækstområde for fisk.

Stenrev findes i den sydlige del af Natura 2000-området. Som noget unikt for det nordlige Kattegatområde findes der et stort antal boblerev, enten som kalkcementerede flager eller som egentlige knudrede kalkcementerede søjler, hvilket giver stor variation i levesteder for epifauna. Både stenreven og boblerevene er tæt begroet med makroalger.

Natura 2000-området er leve- og ynglested for gråsæl, spættet sæl og marsvin. Området vurderes til at være af stor betydning for den relevante marsvinpopulation, da habitatområdet har et areal på over 20 km², og der desuden er registreret høj tæthed af marsvin i mindst en sæson.

Natura 2000-planen bidrager til fortsættelse af arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-området, hvilket forventes at få en gavnlig effekt på marsvin og sæler. Ligeledes forventes evt. regulering af fiskeri i området at få en gavnlig effekt på øvrige arter, som lever op til og i området. Planen indeholder en indsats om opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klappning, hvilket vil kunne have en bred positiv afledt effekt på dyre- og planteliv, samt havbunden i og omkring Natura 2000-området.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område nr. 9, som består af habitatområde nr. 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor og fuglebeskyttelsesområde nr. 10, er beliggende i Læsø Kommune, der har et indbyggertal på 1800. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan potentielt have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen, vil blive omfattet af en plejeindsats.

Planen indeholder en mulig indsats om etablering af urørt skov, hvilket kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan ændre sig. Indsatsprogrammet vil dog samtidig give befolkningen mulighed for at opleve en mere spændende og varieret natur.

Der kommer hvert år et stort antal turister til Læsø for at nyde den enestående natur, både strandene, klitterne og de gode badestrande. Havet giver desuden gode muligheder for fiskeri og vandsport, herunder dykning.

Der er offentlig adgang til store dele af området; men en større del af området er omfattet af reservatbestemmelser og fredning af hensyn til de nationalt og internationalt vigtige lokaliteter for træk- og ynglefugle, hvilket regulerer offentlighedens adgang til området.

Miljøstyrelsen gennemfører desuden undersøgelser med henblik på afklaring af, om der er behov for efterfølgende revision af reservatbestemmelserne for Bovet-Knotten Vildtreservat på baggrund af områdernes udpegningsgrundlag til sikring af levestederne for vandfugle, hvilket kan have betydning for begrænsning af offentlighedens adgang.

1.4.3 Menneskets sundhed

Dette Natura 2000-område bliver anvendt til mange rekreative aktiviteter, f.eks. vandring, cykling, badning, vandsport og lystfiskeri, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt.

Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed kan planens indsatser potentielt påvirke menneskers sundhed. Der er etableret stier og informationsstandere i området.

Natura 2000-planen vil kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, f.eks. ved indsats om udlægning af urørt skov.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Natura 2000-planen rummer indsatser, der skal sikre den eksisterende udpegede natur i området, herunder en indsats mod invasive planter og hjemmehørende vedplanter, udlægning af urørt skov, samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder.

Udbredelse af ålegræs og makroalger, som følge af en potentiel forbedring af naturkvaliteten i de marine områder, vil kunne medvirke til binding af CO₂ i havet.

Ændret regulering af klapning vil potentielt kunne påvirke havbundens beskaffenhed i de marine områder.

Indsatsprogrammet i planen omfatter ikke tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der ikke vil blive gravet i jordbunden.

Indsatsprogrammet indeholder ikke indsatser, der har indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvilket potentielt kan påvirke adgangen til områder, som har betydning for befolkningen både for lokale, og det store antal turister, som besøger øen.

Natura 2000-planens indsatser kan potentielt modvirke tilgroning af fortidsminder, og dermed kan planens indsatser potentielt medvirke til at sikre kulturarven. I dette Natura 2000-område er der registreret et stort antal gruber, der i Middelalderen har været benyttet til saltindvinding, disse er fredede. Desuden er der flere sagnsten, som ligeledes er fredede, den mest kendte er Pigestenen, som ligger på Kringelrøn.

Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikring af den eksisterende natur kan have betydning for det nuværende erhvervsfiskeri i området, som følge af indsatser om vurdering af behovet for yderligere nødvendig fiskeriregulering, herunder vurdering af behovet i forhold til bifangst af marsvin.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om at vurdere behovet for eventuel regulering af fiskeri. Såfremt der vurderes behov for at fastsætte eventuel regulering af fiskeri skal denne regulering udformes som enten en national lovgivning og/eller en international regulering. Hvis der er tale om international regulering, skal denne forhandles i en regional EU-proces.

1.4.6 Landskab

Området er karakteriseret ved en varieret kystnatur. På rønnerne er der lave, vidtstrakte strandenge, der er gennemskåret af små kanaler, laguner og småsøer. Ved lavvande fritlægges de store vade- og sandflader, hvor området mange yngle- og trækfugle fouragerer. De lidt højere beliggende dele af rønnerne og arealerne vest og øst for rønnerne består af mosaik af våd hede, tør hede og tidvis våd eng. Efter en flerårig indsats mod opvækst af invasive træer fremstår landskabet nu igen mere lysåbent. Mod vest og øst er klitnaturtyperne dominerende og med gode badestrande, og her har der ligeledes været en indsats mod invasive arter. Sikring og forbedring af naturgrundlaget, som følge af Natura 2000-planen med bekæmpelse af invasive arter, udlægning af urørt skov samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af klitnaturtyperne, vil potentielt kunne bevare og øge landskabsværdien i området, idet et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges.

Sikring og forbedring af naturplejetiltag, som følge af indsatser, kan have betydelig effekt på landskabet i området. Det kan f.eks. ske som følge af rydninger, så landskabet fremstår mere lysåbent og mere markant. Udlægning af arealer til urørt skov vil f.eks. også kunne påvirke landskabet.

De marine naturtyper stenrev og boblerev udgør et helt unik undervands-landskab med en artsrig flora og fauna. Boblerevene varierer fra små spredte forekomster til større sammenhængende rev, der typisk rager 0,5-1 m op over bunden. Det sydligste af habitatområdets kortlagte boblerev er registreret som særlig flot med store udhæng, søjler og grotter, der giver en stor variation i levesteder for epifauna.

1.4.7 Arter

Dette Natura 2000-område rummer mange og meget varierede naturtyper med flere sjældne, fredede eller rødlistede arter. Af sjældne og rødlistede karplanter i området naturtyper findes bl.a. blød seglmos, brun næbfrø, fåblomstret kogleaks, knudearve, knude-firling, loppe-star, smalbladet hareøre, spidshale, stor skjaller, strand-tusindgylde, tusindfrø og i småsøerne findes der bl.a. almindelig søpryd.

De store flader med strandenge, sandbanker, vadeblader og bugter udgør tilsammen et vigtigt leve- og opholdssted for eng-, kyst- og havfugle, bl.a. dværgterne, havterne, edderfugl, mørkbuget, knortegås, trane, klyde, rødrygget tornskade, almindelig ryle og lille kobbersnepe. Det lavvandede

havområde syd for Læsø er et meget vigtigt fældning- og overvintringsområde for havdykænder, bl.a. sortand og fløjlsand.

Sandbankerne, stenrevne og boblerevene har en artsrig flora og fauna med bl.a. ålegræs, strengetang, sukkertang, savtang, gaffeltang, blodrød ribbeblad, søstjerner, søanemoner og krabber, og derudover er området en vigtig lokalitet for gråsæl.

Natura 2000-planen vil potentielt kunne påvirke arter på udpegningsgrundlaget, forskellige Bilag IV-arter og arter, som lever i tilstødende områder, da planen indeholder en række plejeindsatser, bl.a. bekæmpelse af invasive arter, udlægning af urørt skov samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyperne til forbedring af habitater og levesteder for arter i området.

Indsatserne i planen vil potentielt kunne forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder og områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og dermed bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder Bilag IV-arter, som er tilknyttet disse områder.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Indenfor Natura 2000-området er der 3 fredninger: Rønnerne, Bovet, Danzigmand og Læsø Vestkyst. Desuden er Bovet Bugt og Knotten udlagt som vildtreservat.

Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området og vildtreservaterne primært udlagt af hensyn til beskyttelse af områdets store antal trækfugle. Natura 2000-planen indeholder indsatser som bekæmpelse af invasive arter, udlægning af urørt skov samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyperne, som potentielt kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af fugle og arter positivt.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

For de lysåbne naturtyper er der behov for pleje for at hindre tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter. Engfuglene er ligeledes afhængige af, at vegetationen har en højde og struktur, der tilgodeser deres krav til levesteder. Forekomst af invasive arter er en trussel, idet arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på hederne.

Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer ligeledes naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold. I dette Natura 2000-område er der på en mindre del af arealerne afvanding med svag effekt, men stadig med udbredt fugtigbundsvegetation.

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitatyper.

Forstyrrelser fra mennesker og hunde er en trussel for flere af områdets yngle- og trækfugle, ligesom prædation fra ræv og andre rovdyr kan være en trussel.

For småsøerne vurderes der ikke umiddelbart at være trusler imod fastholdelse af naturtilstanden; men manglende pleje kan medføre, at bredvegetationen giver skyggepåvirkning, hvilket kan påvirke vegetationen i små-søerne negativt.

Mange af de marine naturtyper er påvirket af næringsstofbelastning, hvor indsatser for denne påvirkning varetages i Vandområdeplanerne. Ligeledes kan der være påvirkning fra menneskelige forstyrrelser f.eks. i form af fiskeri og sejlads. Fiskeri med bundsløbende redskaber vurderes generelt at have en påvirkning på havbundens tilstand, herunder på bundvegetationen og dyreliv. Fiskeri med ikke-bundsløbende redskaber, som f.eks. med pelagiske trawl og not, kan i sjældne tilfælde have bifangster af havfugle og marine havpattedyr. Garnfiskeri og fiskeri med bundgarn (andre redskaber) kan have bifangster af havfugle og marine havpattedyr og dermed påvirke området negativt.

I perioden 2013-2018 er positionsdata for fiskerifartøjer med både bundsløbende og ikke bundsløbende fiskeriredskaber i Natura 2000-området yderst begrænset. Der er dog positionsdata for fiskerifartøjer med pelagisk trawl på boblerev længst mod nordvest i området. Al fiskeri kan påvirke boblerev i området negativt. Rev og boblerev er pr. 1/1-2018 beskyttet mod fiskeri med bundsløbende redskaber. I 2018 er positionsdata for fiskerifartøjer med bundsløbende fiskeriredskaber ikke registreret på habitatyperne.

Der er ikke kendskab til øvrige trusler i området.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Natura 2000-planen indeholder en målsætning om at sikre de terrestriske naturtyper en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede arter. Indsatser gennemført i tidligere planperioder vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhængende natur i Natura 2000-området ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Disse indsatser forventes at nedbringe truslen om tilgroning og ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer.

Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede træk- og ynglefugle f.eks. trane, tinksmed, almindelig ryle og lille

kobbersnepe samt en lang række andre fuglearter, der benytter området som yngle- og fourageringsareal.

Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

Planen indeholder desuden en indsats om undersøgelse af behovet for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle og havpattedyr. Indsatsen med revidering af bestemmelserne for vildtreservatet i området skal sikre en minimal forstyrrelse i sårbare perioder af de nævnte artsgrupper. Planen indeholder desuden en indsats om at fortsætte arbejdet med at vurdere behovet for beskyttelse af marsvin mod bifangst i danske farvande.

Desuden fortsættes arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte en eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-området.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser, der kan forbedre eller forværre vandkvaliteten i områdets småsøer.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, mens næringsstofbelastningen af de marine naturtyper håndteres gennem Vandområdeplanerne.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr.119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 , bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser. Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 9, Læsø og havet syd herfor, vil planen medvirke til at hindre tilgroning af en række lysåbne naturtyper og sikring af levesteder for yngle- og trækfugle. Planen vil ligeledes medvirke til at sikre levesteder for Bilag IV arter, bl.a. spidssnudet frø og en stor del af områdets fugle. Realisering af indsatsprogrammet medfører generelt, at forholdene for ovenstående fugle, arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen. Natura 2000-planen indebærer en revision af reservatbestemmelserne for Bovet-Knotten, hvilket er med til at sikre fugle mod forstyrrelse. Evt. fiskeriregulering og Natura 2000-planens indsats om opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klappning, kan påvirke flora, fauna og den biologiske mangfoldighed i Natura 2000-områdets marine naturtyper og medvirke til at sikre grundlaget for tilstedeværelsen af en lang række bunddyr, som udgør fødegrundlaget for en lang række arter, f.eks. sæler og marsvin. Fødevareministeriet fortsætter desuden vurdering af behov for beskyttelse af marsvin mod bifangst i danske farvande, hvilket forventes at få en gavnlig effekt på marsvin både udenfor og indenfor Natura 2000-området. Natura 2000-planen indeholder en indsats om at vurdere behovet for eventuel regulering af fiskeri. Såfremt der vurderes behov for at fastsætte eventuel regulering af fiskeri skal denne regulering udformes som enten en national lovgivning og/eller en international regulering. Hvis der er tale om international regulering, skal denne forhandles i en regional EU-proces.

Befolkningen	X		Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil gennemførelsen af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser. Der er offentlig adgang til store dele af området. I de gældende vildreservatbestemmelser for området er der dog indbygget restriktioner for menneskers færdsel i dele af området for at sikre fugle mod forstyrrelse. Miljøstyrelsen gennemfører desuden undersøgelser med henblik på afklaring af, om der er behov for efterfølgende revision af reservatbestemmelserne på baggrund af områdernes udpegning til sikring af levestederne for havdykænder, hvilket kan have betydning for begrænsning af offentlighedens adgang.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god/høj kvalitet. Naturområder af god/høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Sikringen af en beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.
Jordbund	X		Det vurderes, at eventuel ændret regulering af klaphøj forventes at kunne påvirke havbundens beskaffenhed i de marine områder. Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed, idet indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag, som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden. Se desuden vurderinger i tabellen under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand		X	Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne.

Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Udbredelse af ålegræs og makroalger, som følge af en potentiel forbedring af naturkvaliteten i marine områder, vil kunne medvirke til binding af af CO ₂ i havet.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet realisering af indsatsprogrammet ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkning, men primært omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikring af den eksisterende natur kan potentielt få betydning for det nuværende erhvervsfiskeri i området, hvis det vurderes, at der er behov for yderligere fiskeriregulering i området, herunder hensyn til bifangst af marsvin. De endelige vurderinger af effekterne for fiskerierhvervet vil blive foretaget i en regional EU-proces for erhvervsfiskeriet, i overensstemmelse med bestemmelserne i EU's fælles fiskeripolitik, samt i forbindelse med national lovgivning af øvrig fiskeri.
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper. I dette Natura 2000-område, som domineres af de vidtstrakte flader med strandenge samt klitnaturtyperne, vil den landskabelige kvalitet forbedres ved plejetiltag. En forbedring af den marine naturtilstand i området vil øge udbredelse af ålegræs og makroalger samt dyrelivet i tilknytning dertil, hvilket kan forbedre den undersøiske landskabsværdi.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv	X		Natura 2000-planens indsatser modvirker tilgroning af fortidsminder, og medvirker dermed til at sikre kulturarven, her i blandt de mange fredede saltsyde-gruber, som især findes på Kringelrøn og Langerøn.
Arter	X		Det vurderes, at indsatser om

			f.eks. udlægning til urørt skov vil medvirke til at sikre og forbedre levesteder for en række arter på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området. Da indsætserne i planen også forventes at forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder og områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, vil planen bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder Bilag IV-arter, som er tilknyttet disse områder. Af særlige arter i området kan nævnes bl.a. brun næbfrø, fåbomstret kogleaks, loppestar, smalbladet hareøre, stor skjaller, strandrødtop, tusindfrø, almindelig søpryd, dværgterne, havterne, edderfugl, mørkbuget knortegås, trane, klyde, rødrygget tornskade, almindelig ryle og lille kobbersneppe. Stenrevne og boblerevene er artsrige med bl.a. strengetang, sukkertang, savtang, gaffeltang, blodrød ribbeblad, søstjerner, søanemoner og krabber, og derudover er området en vigtig lokalitet for gråsæl. Se desuden vurderinger i skemaet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets fredninger, da fredningen har til formål at sikre naturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til. På Rønnerne har der været saltindvinding, og de gruber, som har været brugt til inddampning, er for størsteparten fredede. Der er ligeledes flere fredede sagnsten på rønnerne. Se desuden vurdering i tabellen under "Kulturarv" for bemærkning om indsatser. Der er ingen fredningsbekendtgørelser i området. For vurdering af planens påvirkning af vildtreservaterne i området, se tabellens afsnit om "Befolkningen og menneskets sundhed".
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for arealer med de lysåbne naturtyper, sikre levesteder for fugle og arter samt sikring af uforstyrrede raste-overnatningsmuligheder for trækfuglene på områdets udpegningsgrundlag. Evt.

			realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter. Ved gennemførelse af vandområdeplanen vurderes en synergi til sikring af vandkvaliteten på det marine område.
--	--	--	---

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor en indsats mod invasive planter og tilgroning med hjemmehørende vedplanter samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare strandengene, hederne, den åbne klitdynamik og øvrige naturtyper i området. Med gennemførelse af Natura 2000-planen sikres eller forbedres tilstanden af de lysåbne naturtyper og træk- og ynglefuglenes levesteder og opholdssteder.

Planen indeholder en indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. Hvor staten udlægger urørt skov, vil adgangen til området vil blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier, og friluftsfaciliteter i skovene. På private arealer, der udlægges til urørt skov, vil de generelle adgangsregler, som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

Pleje af eksisterende natur, samt udlægning af landbrugsarealer til natur vil ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og med økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Det vurderes, at sikring af den eksisterende natur potentielt kan have betydning for det nuværende fiskeri i området, da der med indsatser om vurdering af behovet for at indføre den nødvendige fiskeriregulering potentielt kan ske yderligere regulering af erhvervsfiskeri i området. Hvis der på baggrund af indsatsen i planen vurderes behov for yderligere regulering af fiskeri i området, vil de endelige vurderinger af effekterne for fiskerierhvervet vil blive foretaget i en regional EU-proces for erhvervsfiskeriet, i overensstemmelse med bestemmelserne i EU's fælles fiskeripolitik, samt i forbindelse med national lovgivning af øvrig fiskeri.

Med gennemførelsen af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af naturtyperne og arternes levesteder, og planen vurderes overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundsjord. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I Forslag til Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 9 planlægges der en indsats for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift, pleje, og for skovnaturtyperne en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur. Der arbejdes desuden for at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter.

Tilstanden af levestederne for almindelig ryle sikres (hvis tilstanden er god-høj), således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med artens krav til ynglelokalitet. Der skal være fokus på at minimere trusler som f.eks. tilgroning, prædation eller forstyrrelse, der ikke varetages af evt. reservatbestemmelser/ hensigtsmæssig drift af levesteder.

Tilstanden af levestederne for havterne og klyde sikres (hvis tilstanden er god-høj) eller forbedres (hvis tilstanden er dårlig-moderat), således at 75% af de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med artens krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for dværgterne og splitterne. Der skal være fokus på at minimere trusler som f.eks. tilgroning, prædation eller forstyrrelse, der ikke varetages af evt. reservatbestemmelser/hensigtsmæssig drift af levesteder/ samt muligheden for oprettelse af nye prædationsfrie levesteder.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

En øgning af arealet med våd hede og tør hede kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose og skovklit, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne heder. Hvor der er tale om ung skovklit og ung skovbevokset tørvemose, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåben natur, prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer med hedenaturtyperne. Gamle og veludviklede forekomster af skovklit og skovbevoksede tørvemoser bevares dog som hovedregel.

Planen indeholder en indsats mod invasive arter på 10 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10 % dækning.

Der søges udlagt urørt skov, hvilket kan skabe større sammenhængende arealer og diversitet i naturtyperne. Denne indsats forventes desuden generelt at have en positiv effekt for områdets fugle og arter. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.

Planen indeholder desuden en indsats om undersøgelse af behovet for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle og havpattedyr. Indsatsen med revidering af bestemmelserne for vildtreservatet i området skal sikre en minimal forstyrrelse i sårbare perioder af de nævnte artsgrupper. Planen indeholder desuden en indsats om at fortsætte arbejdet med at vurdere behovet for beskyttelse af marsvin mod bifangst i danske farvande.

Tilstanden af levesteder for gråsæl forbedres i overensstemmelse med arternes krav til disse.

I overgangszonen mellem holmene og havet findes naturtypen vadegræssamfund. I dette område prioriteres naturtyperne lagune, strandeng og enårig strandengsvegetation, samt fuglelevesteder knyttet til disse naturtyper, over vadegræssamfundene.

Græsningsbetinget strandeng prioriteres over strandrørsump.

Miljøstyrelsen reviderer vildtreservatet Bovet-Kotten.

Opdatering af vejledninger, f.eks. vedrørende klapning i Natura 2000-områder.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Der kan være modstridende interesser i en optimal pleje af naturtypen strandeng og af pleje af hensyn til optimale levesteder for fugle. Det vurderes dog, at en afgræsning af området, der tilgodeser alle hensyn, vil være mulig. Græsningsbetinget strandeng prioriteres over strandrørsump.

I overgangszonen mellem holmene og havet findes naturtypen vadegræssamfund. Naturtyperne lagune, strandeng og enårig strandengsvegetation, samt fuglelevesteder knyttet til disse naturtyper, prioriteres over vadegræssamfundene, som i dette område er den invasive art engelsk vadegræs.

Rydning af skovklit og skovbevoksede tørvemoser i forbindelse med genskabelse af våd hede og tør hede kan ske under forudsætning af, at arealet af de to skovnaturtyper opretholdes på nationalt og biogeografisk niveau.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk Miljøvurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Strandenge på Læsø og havet syd herfor (nr. 9). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk